

Lapin Kansa 28.3.2007

Auttaako perinnetieto?

Viime aikana puhuttaessa porotalouden nykyisistä vaikeuksista, jotkut saamelaiset ovat vedonneet perinnetiedon merkitykseen. Itsen en usko, että perinnetiedosta olisi mitään apua nykyiseen porolaidunkriisiin.

Varhaisemmat poronhoitoyhteisöt elivät toisistaan erillään. Vasta toisen maailmansodan jälkeinen kehitys kokonaisvaltaista, muutosta, joka jatkuu edelleenkin. Alueen poronhoidossa ei ole enää perinteistä, muuta kuin vapaasti laiduntava karja. Maastotyötä tehdään lumikelkoin, kaksi ja nelipyöräisillä maastoajoneuvoilla ja teurastuskin on EU säännösten pakottamana siirretty hyvin hoidettuihin ja hygieenisiin teurastamoihin.

Myöskään voimakas ruokinta ei kuulu perinteeseen. Nykyään monissa paliskunnissa korvataan luonnonlaidunten väheneminen tuomalla alueen ulkopuolelta lisärehua enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Omavaraistalouteen perustunut porotalous on muuttunut yhä enemmän alueen ulkopuolisista tuotantopanoksista riippuvaiseksi.

Perinteinen poronhoitomuoto oli sopusoinnussa ympäröivän luonnon kanssa, tyydyttäen kaikki poronhoitoyhteisössä elävien tarpeet antaen ruoan ja vaatetuksen. Poronhoitajatalouksien nykyistä pienemmät vaatimukset mahtuivat hyvin luonnonlaidunten mahdollisuuksien asettamiin rajoihin. Elämäntavan muutosta edisti erityisesti vuonna 1974 säädetty porotilalaki ja uudenlaisesta yhteisökulttuurista tuli vähitellen hallitseva elämäntapa. Vaikka muutokset viime vuosikymmenien aikana ovat olleet suuria, aiemmista perinteistä ja tavoista on tietenkin edelleenkin jotain jäljellä.

Yhteiskunnan rakennemuutos on pakottanut poromiehet ja muut luontaiselinkeinonharjoittajat mukautumaan uuteen sosioekonomiseen kokonaisuuteen. Tässä kokonaisuudessa aikoinaan vanhat hyväksi koetut menetelmät eivät ole enää soveliaita; edellytetään jatkuvasti uusia keinoja ja uusia selviytymisstrategioita. Ongelmat kehittyivät usein ikään kuin itsestään ja niiden ratkaisut vaativat joustavuutta ja kykyä.

Poromiesten siirtyminen taajamiin on kulkenut käsi kädessä modernisaation kanssa, mikä on synnyttänyt uudenlaista sosiaalista käyttäytymistä ja runsaasti erityisiä resursseja. Nykyiseen laidunkriisiin johtaneista tekijöistä tärkeimpänä pidän porotalouden sisäisistä tekijöistä johtuvaa poronomistuksen jatkuvaa pirstoutumisen syytä, että yhä harvempi poronomistaja saa karjastaan pääasiallisen toimeentulon. Osa poronomistajista on pyrkinyt säilyttämään elinkeinon elinkelpoisuuden poromääriä kasvattamalla ja tehostamalla laidunten käyttöä ja ottamalla mukaan lisäruokinnan. Osa poronomistajista on valinnut vuorostaan strategiakseen yritystoiminnan monipuolistamisen, jolloin ne harjoittavat yritystoimintaa joko poronlihan tuotantoon liittyen tai sen lisäksi. Monitoimiset poromiehet hankkivat osan tuloistaan yrityksen ulkopuolisesta palkkatyöstä. Osa saa tulonsa muualta kuin lihanmyyntituloista. Se siitä perinteen elvyttävästä vaikutuksesta!